

بررسی ارتباط شاخص های اندازه و ساختار کمیته حسابرسی با ثبات بانک ها و کیفیت مالکیت نهادی

محمد رضا تندکی

کارشناسی ارشد حسابداری، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، ایران. (نویسنده مسئول).
mamrezoo67@gmail.com

سعید خدادادی

کارشناسی ارشد مدیریت بازرگانی- تحول، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران.
saeed_rayane@yahoo.com

چکیده

درک ماهیت روندهایی که سودهای شرکت ایجاد می کند، موضوعی مهم در تحقیقات حسابداری است. به همین دلیل استقرار مناسب سازوکارهای راهبردی شرکتی، اقدامی اساسی برای استفاده بهینه از منابع و ارتقای عملکرد شرکت است. مطالعه حاضر با هدف بررسی تأثیر اثربخشی شاخص های مهم کمیته حسابرسی بر کیفیت مالکیت نهادی و ثبات بانک های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انجام شده است. این مطالعه توصیفی، با استفاده از داده های ثانویه مستخرج از صورت های مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به تحلیل رابطه ی همبستگی پرداخته است. به منظور ارزیابی متغیرها از تجزیه و تحلیل گذشته (صورت های مالی شرکت ها) استفاده شد. با کمک برآورد مدل رگرسیونی همبستگی بین متغیرهای پژوهش مورد آزمون قرار داده شد. یافته ها نشان داد در سال های ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰ تغییرات چشمگیری در رابطه با شاخص ACS و ACI مشاهده شد. همچنین بین ثبات بانک و اثربخشی کمیته حسابرسی با سلامت هر بانک در بورس و کیفیت نهادی ارتباط معناداری وجود داشت. اندازه کمیته حسابرسی و استقلال کمیته حسابرسی با مالکیت نهادی نیز در ارتباط بود. بین کمیته حسابرسی و استقلال کمیته حسابرسی با مالکیت نهادی ارتباط معناداری وجود داشت به طوری که اندازه کمیته حسابرسی ارتباط منفی و استقلال کمیته حسابرسی ارتباط مثبتی با مالکیت نهادی داشت. کمیته های حسابرسی کوچک تر و مستقل تر ثبات بانک را افزایش می دهند و این مسئله موجب اثربخشی مثبت کمیته حسابرسی و پایداری بانک است. همچنین اثربخشی کمیته حسابرسی رابطه مستقیمی با ثبات بانک و کیفیت نهادی دارد و همچنین کیفیت نهادی ارتباط مثبتی با ثبات بانک های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد.

واژگان کلیدی: کمیته حسابرسی، کیفیت مالکیت نهادی، پایداری بانک، بورس، اوراق بهادار.

مقدمه

همانگونه که مشخص است گزارشگری مالی عبارت است از گزارش اطلاعات حسابداری یک بنگاه به استفاده کنندگان آن اطلاعات. به طور کلی، اصطلاح گزارشگری مالی به معنی گزارش صورتهای مالی و سایر اطلاعات انتشار یافته توسط یک واحد تجاری به اشخاص ثالث مانند سهامداران، بستانکاران، مشتریان، سازمانهای دولتی و عموم مردم است. بدون شک مهمترین عنصر گزارشگری مالی، سودمندی و شفافیت گزارش های مالی است. در واقع شفافیت هسته مرکزی گزارشگری مالی مدرن است که به استفاده کنندگان در شناخت واحد تجاری کمک می کند. در واقع شفافیت، سبب افزایش آگاهی و اطمینان سرمایه گذاران شده و انتظار می رود که کاهش هزینه سرمایه شرکت را به دنبال داشته باشد.

لذا بازارها، به افشای داوطلبانه و شفاف سازی پاداش می دهند. شفافیت گزارشگری مالی به این معناست که گزارش های مالی واحد تجاری، واقعیت های اقتصادی واحد تجاری را به شیوه ای که برای استفاده کنندگان صورت های مالی قابل درک باشند؛ ارائه کنند (عبدی، ۲۰۲۰).

کمیته حسابرسی از زمان آغاز بکار خود در اوایل دهه ۱۹۴۰ میلادی نقش مهمی در اداره امور شرکت ها بر عهده داشته و در طول دو دهه اخیر در پی وقوع بحران جهانی حسابداری و فروپاشی شرکت های بزرگ اهمیت آن در سایه اهمیت اصول حاکمیت شرکتی به عنوان یکی از اجزای موثر نظام راهبری افزایش یافته و توجه بیشتری را در ادبیات حاکمیت شرکتی به خود جلب کرده است. اگرچه هیأت مدیره همچنان به عنوان مسئول نهایی سیستم گزارشگری مالی شناخته می شود، اما پس از وقوع رسوایی های اخیر، پاسخگویی نسبت به فرایند گزارشگری مالی در شرکت ها به طور قابل توجهی به کمیته حسابرسی انتقال یافته و قانون گذاران و مقام های نهادی بین المللی این انتقال مسئولیت را به رسمیت شناخته و اهمیت کمیته حسابرسی به عنوان یکی از کمیته های فرعی هیات مدیره را با معرفی دستورالعمل ها و بهترین شیوه های حاکمیت شرکتی تقویت کرده اند (عبدی، ۲۰۲۰ و بادآورنهدی، ۱۳۹۲).

از طرفی سرمایه گذاری نیز نقش موثری در توسعه ی کشورها دارد. از این میان فرآیند اختصاص مؤثر سرمایه در ارتقاء و پیشرفت و سلامت نظام اقتصادی نقش مهمی را ایفا نموده و در پی آن بهره وری به وجود خواهد آمد که این امر به نوبه خود موجب روان شدن و کارایی بازار می گردد. در اقتصادهای توسعه یافته، در میان ترکیبات متفاوتی از افشای اطلاعات و حداقل قوانین مورد نیاز برای اعمال یک نظام راهبری مناسب، به میزان کافی به هدف حمایت از سرمایه گذاران دست یافته شده است. اگرچه تفاوت های قابل ملاحظه ای در میان سیستم های حکومتی کشورهای مختلف و حتی در میان شرکت های یک کشور وجود دارد، اما پژوهش ها به دنبال کشف و تأکید بر فاکتورهایی مشترک در میان جوامع و شرکت ها و تخمین عوامل مناسب و تأثیرگذار می باشند. از پیدایش تضاد منافع بین مدیران و مالکان با جدایی مالکیت از مدیریت، پیدایش بازار های اوراق بهادار و گروه های مدیران حرفه ای صورت گرفت و شرکت های سهامی به عنوان پدیده های اجتماعی مطرح شد، ترکیب سهامداران شرکت های مختلف متفاوت است، بخشی از مالکیت شرکت ها در اختیار سهامداران جزء و اشخاص حقیقی قرار دارد. این گروه برای نظارت بر عملکرد مدیران شرکت عمدتاً به اطلاعات در دسترس عموم، همانند صورت های مالی منتشره اتکاء می کنند (عنایت پور شیاده، ۱۳۹۹). ایجاد بورس یک راه مناسب برای جذب سرمایه پذیران و سرمایه گذاران جامعه است. یکی از ویژگی های مهم این بازارهای سرمایه نوپا، به خصوص در کشورهای در حال توسعه، وجود سرمایه گذاران عمده و تملک بخش اعظمی از حقوق مالکانه شرکت ها توسط آنان است (حساس یگانه و شهریاری، ۱۳۸۹).

توجه به سرمایه گذاران نهادی، همچون بانک ها، بیمه ها، بنیادها و مؤسسه های بازنشستگی و .... می تواند از نظر اطلاعات مالی با کیفیت مهم باشد. مالکیت نهادی عبارت است از درصد سهام در شرکت های دولتی، طبق استانداردهای حسابداری درصد سهامی که به شکل مالکیت نهادی مورد توجه قرار می گیرد (هنری، ۲۰۱۰). میزان مالکیت نهادی از طریق نسبت سهام عادی در اختیار سرمایه گذاران نهادی در یک شرکت به کل سهام آن شرکت محاسبه میشود (مراد زاده فرد و دیگران، ۱۳۸۸). سرمایه گذاران نهادی می توانند نقش مهمی در تدوین و نظارت بر استراتژی و عملکرد و پایداری شرکت در طی زمان ایفا کنند (نوروش و دیگران، ۱۳۸۸). مالکان نهادی دارای توان بالقوه تأثیرگذاری بر فعالیت های مدیران به طور مستقیم از طریق مالکیت و به طور غیرمستقیم از طریق مبادله سهام خود می باشند (سولومون، ۲۰۰۵).

با پیشرفت روز افزون جهان تمامی سازمان ها تلاش می کنند تا مسائل مربوط به توسعه پایدار را در فعالیتهای خود مدنظر داشته باشند. بانک ها به عنوان مهم ترین نهاد اقتصادی هر کشور نقش غیر قابل چشم پوشی و زیربنایی در

توسعه پایداری دارند (وبر، او)، عملکرد پایداری بانک های چینی: تأثیر نهادی. موجود در (وبر و اولاف^۱، ۲۰۱۶) از سوی دیگر بانکها با مشارکت در فعالیت های اجتماعی، بشردوستانه، طرح های ملی و زیرساختی موجب افزایش سطح رفاه و رضایت مندی در جامعه می شوند براین اساس است که توجه و ارزیابی پایداری آنها امری بسیار حیاتی است. یافتن ساختار حاکمیتی بانکی مناسب برای حفظ ثبات بانک ها پر اهمیت است (هو و اسکولتنز^۲، ۲۰۱۴)

استقرار مناسب سازوکارهای راهبری شرکتی، اقدامی اساسی برای استفاده بهینه از منابع، ارتقای پاسخگویی، شفافیت، رعایت انصاف و حقوق همه ذینفعان شرکت است. این مطالعه با تمرکز بر نقش مهم کمیته حسابرسی بانک ها در حفظ ثبات بانک ها، از چندین جهت با مطالعات قبلی متفاوت است. با توجه به نقش بانک ها در اقتصاد و اجتماع مطالعه ی حاضر با هدف بررسی تأثیر ساختار کمیته حسابرسی بر کیفیت مالکیت نهادی و پایداری بانک های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انجام شد. مطالعه ما بازار بانکی در بورس اوراق بهادار تهران را پوشش می دهد و بررسی می کند که آیا کیفیت نهادی نقش حاکمیت شرکتی داخلی بانک ها را افزایش می دهد یا خیر.

مواد و روش ها

طراحی مطالعه

این پژوهش توصیفی کاربردی، با استفاده از داده های ثانویه مستخرج از صورتهای مالی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به تحلیل رابطه ی همبستگی پرداخته است. انجام این پژوهش در چارچوب استدلال قیاسی - استقرایی صورت گرفت. این پژوهش بر مبنای تجزیه و تحلیل گذشته (صورتهای مالی شرکتهای) انجام گرفت. ابتدا همبستگی بین متغیرهای پژوهش را مورد آزمون قرار داده شد و سپس از برآورد مدل رگرسیونی استفاده شد.

جامعه و روش گردآوری داده ها

جامعه آماری این تحقیق را کلیه بانک های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به استثنای بانک های سرمایه گذاری تشکیل می دهند. از اسناد و مدارک موجود در سازمان بورس اطلاعات لازم جمع آوری و طبقه بندی شد. در واقع گردآوری داده ها با کمک مطالعه کتابخانه ای، سایت جامع اطلاع رسانی ناشران بورس اوراق بهادار تهران (کدال) تهیه شد. نمونه آماری از شرکتهای پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار طی سال های ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰ با در نظر گرفتن معیارهای ورود تهیه شد. معیار ها شامل جزء شرکت های بانکی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بودن، دسترس بودن اطلاعات مورد نیاز بانک های پذیرفته شده، عدم تغییرات پایان سال مالی شرکتهای پایان اسفند و طی سالهای ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰ و معامله شدن سهام شرکتهای در طول هر یک از سالهای دوره تحقیق در بورس مورد تایید قرار گرفت. همچنین به منظور طبقه بندی داده ها از نرم افزار اکسل استفاده شد.

آنالیز داده ها

برای بررسی تأثیر اثربخشی کمیته حسابرسی بر ثبات بانک (HI)، از رگرسیون پانل استفاده شد:

$$STAB_{it} = \alpha_0 + \alpha_\gamma \sum_{\gamma=1}^4 ACST_{it} + \alpha_\rho \sum_{\rho=5}^{11} FCON_{it} + \alpha_\sigma \sum_{\sigma=12}^{13} CCON_{it} + \alpha_i + \alpha_t + \alpha_c + \mu_{it}$$

¹ Weber, Olaf,

² Hu and Scholtens

دوم، برای بررسی تأثیر کیفیت نهادی بر رابطه اثربخشی کمیته حسابرسی و ثبات بانک (H2)، رگرسیون پانل به صورت زیر برآورد شد:

$$STAB_{it} = \beta_0 + \beta_7 \sum_{\gamma=1}^4 ACST_{\gamma it} + \beta_8 INS_{it} * \sum_{\theta=5}^8 ACST_{\theta it} + \alpha_p \sum_{\rho=9}^{15} FCON_{it} + \alpha_\sigma \sum_{\sigma=16}^{17} CCON_{it} + \beta_i + \beta_t + \beta_c + \mu_{it}$$

متغیر وابسته، STAB، ثبات بانکی است که با امتیاز Z اندازه‌گیری شد (از لگاریتم طبیعی امتیاز Z استفاده شد (Z-score)). NPLS (نسبت وام غیرجاری)؛ و AZ-score (امتیاز Z آلتمن) که معمولاً در مطالعات استفاده می‌شود (دامفور^۱، ۲۰۱۷، نگوین^۲، ۲۰۲۰).

متغیرهای در سطح بانک از جمله اندازه بانک (BSIZE)، تنوع (DIV)، کیفیت دارایی (ASQ)، مالکیت خارجی (FOR)، مالکیت دولتی (STO) و حاشیه سود خالص (NIM) مورد بررسی قرار گرفتند.

در میان متغیرهای مستقل، ACST چهار متغیر ساختار کمیته حسابرسی به عنوان نماینده اثربخشی کمیته حسابرسی است که به طور کلی در تحقیقات استفاده می‌شود. (۱) اعضای زن کمیته حسابرسی^۳: زنان اعتماد به نفس کمتری دارند و تمایل بیشتری به ریسک‌گریزی نسبت به هم‌تایان مرد خود دارند (نیدرله و وسترلاند^۴، ۲۰۲۷). این می‌تواند زنان را نسبت به ریسک حساس‌تر کند و آنها را به سمت نظارت بر ریسک‌پذیری و حفظ ثبات بانکی بهتر از هم‌تایان مرد خود سوق دهد. (۲) اندازه کمیته حسابرسی^۵: برخی از مطالعات قبلی نشان داده‌اند که هیئت مدیره‌های کوچکتر موثرتر هستند، زیرا مدیران می‌توانند بهتر با یکدیگر ارتباط برقرار کنند و مدیریت آنها آسان‌تر است (یاماگ^۶، ۱۹۹۶). مشابه با اندازه هیئت مدیره، مسلم (۲۰۲۰) شواهدی ارائه می‌دهد که کمیته حسابرسی بزرگ عملکرد شرکت را کاهش می‌دهد. ممکن است انتظار داشته باشیم که کمیته‌های حسابرسی کوچک‌تر ممکن است اثربخشی نظارتی بالاتری برای محدود کردن ریسک‌پذیری و حفظ ثبات بانک داشته باشند. (۳) استقلال کمیته حسابرسی^۷: مدیران مستقل ابزارهای ضروری برای تقویت نقش نظارتی هیئت مدیره هستند (رینگه، ۲۰۱۳). بنابراین، مدیران مستقل بیشتر در کمیته حسابرسی می‌توانند اثربخشی کمیته حسابرسی را افزایش دهند. (۴) تخصص مالی یا حسابداری^۸: ژو^۹ و همکاران (۲۰۰۳) گزارش دادند که کمیته‌های حسابرسی دارای کارشناسان حسابداری هستند که می‌توانند مدیریت سود را کاهش دهند. علاوه بر این، کمیته حسابرسی یک شرکت شامل حداقل یک متخصص در حسابداری یا امور مالی برای افزایش کیفیت تعهدی است (زالیوال^{۱۰} و همکاران، ۲۰۱۰). با توجه به یافته‌های مورد بررسی در گذشته در بررسی حاضر اندازه کمیته حسابرسی (ACS) و استقلال کمیته حسابرسی (ACI) مورد بررسی قرار گرفت.

¹ Dwumfour

² Nguyen

³ FAC

⁴ Vesterlund, Niederle

⁵ ACS

⁶ Yermack

⁷ ACI

⁸ FAE

⁹ Xie

¹⁰ Dhaliwal

یافته ها

در پژوهش حاضر، ۲۱ بانک به شیوه نمونه‌گیری حذف سیستماتیک انتخاب و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند. یافته های آمار توصیفی نشان داد میانگین برای متغیر ثابت بانک برابر ۲.۹۹، اندازه کمیته حسابرسی برابر با ۰.۱۵۱، استقلال کمیته حسابرسی برابر با ۰.۰۳۹، کیفیت مالکیت نهادی برابر ۰.۳۸۹ بود.

ارتباط متغیر های تحقیق با یکدیگر

یافته ها در رابطه با ارتباط متغیر های تحقیق با یکدیگر نشان داد بیشتر همبستگی ها ارزش نسبتا کمی داشتند. این نشان داد که چند خطی بودن مشکلی در تحلیل رگرسیون ما نبود و ضرایب مدل حاصل معتبر بودند. جدول ۱ همبستگی پیرسون و معناداری را بین متغیرهای اولیه نشان می دهد. ضرایب حاصل از ماتریس همبستگی بیانگر این است که ارتباط و همبستگی بین متغیرها در حد قوی می باشد.

جدول (۱): همبستگی بین متغیر های تحقیق

	Z-score	AZ-score	BSIZE	ACS	ACI	DIV	ASQ	FOR	STO	NIM
Z-score	۱/۰۰									
AZ-score	۱/۰۰)۰/۳۲ (۰	۱/۰۰								
BSIZE	۱/۰۱)۰/۱۴ (۰	-۰/۳۱ (۰/۰۰)۰	۱/۰۰							
ACS	۱/۰۷)۰/۲۵ (۰	۱/۰۰)۰/۰۴ (۰	۱/۰۰)۰/۰۳ (۰	۱/۰۰						
ACI	-۰/۰۹ (۰/۰۴)	-۰/۲۰ (۰/۰۲)۰	۱/۰۱)۰/۰۲ (۰	۱/۰۱)۰/۰۲ (۰	۱/۰۰					
DIV	-۰/۰۹ (۰/۰۴)	-۰/۲۰ (۰/۰۲)۰	۱/۰۱)۰/۰۲ (۰	۱/۰۱)۰/۰۶ (۰	۱/۰۲)۰/۰۴ (۰	۱/۰۰				
ASQ	-۰/۰۶ (۰/۰۰)	-۰/۰۴ (۰/۲۲)۰	۱/۰۰)۰/۰۳ (۰	۱/۰۱)۰/۰۸ (۰	۱/۰۹)۰/۲۴ (۰	-۰/۱۵ (۰/۱۱)۰	۱/۰۰			
FOR	-۰/۰۶ (۰/۰۰)	۱/۰۰)۰/۰۲ (۰	-۰/۱۲ (۰/۰۰)	۱/۰۱)۰/۱۴ (۰	-۰/۰۲ (۰/۲۳)	۱/۰۴)۰/۰۸ (۰	۱/۰۰)۰/۰۹ (۰	۱/۰۰		
STO	۰/۰۰)۰/۰۹ (	۱/۰۰)۰/۰۹ (۰	۱/۰۵)۰/۱۵ (۰	۱/۰۱)۰/۱۷ (۰	۱/۰۳)۰/۰۸ (۰	۱/۲۱)۰/۱۲ (۰	۱/۰۰)۰/۳۲ (۰	۱/۰۰)۰/۱۷ (۰	۱/۰۰	
NIM	۱/۰۰)۰/۱۲ (۰	-۰/۱۱ (۰/۰۰)۰	۱/۰۴)۰/۲۷ (۰	۱/۰۱)۰/۲۲ (۰	۱/۰۰)۰/۳۲ (۰	-۰/۰۲ (۰/۰۴)۰	۱/۵۵)۰/۲۴ (۰	-۰/۱۰ (۰/۰۰)۰	۱/۹۱)۰/۰۱ (۰	۱/۰۰ ۱

اندازه بانک (BSIZE)، تنوع (DIV)، کیفیت دارایی (ASQ)، مالکیت خارجی (FOR)، مالکیت دولتی (STO)، حاشیه سود خالص (NIM) و جریان نقدینگی (CFR) اندازه کمیته حسابرسی (ACS) و استقلال کمیته حسابرسی (ACI).

اثربخشی کمیته حسابرسی با ثبات بانک

جدول ۲ نتایج تخمین معادله را نشان می دهد. در ستون های مورد بررسی ضریب ACS منفی است و ضریب اندازه کمیته حسابرسی با امتیاز Z ارتباط مثبتی دارد. در سال های ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰ (ستون ۵ تا ۱۰) تغییرات چشمگیری در

رابطه با شاخص اندازه و استقلال کمیته حسابرسی مشاهده شد. همچنین بین ثبات بانک و اثربخشی کمیته حسابرسی با سلامت هر بانک در بورس و کیفیت نهادی ارتباط معناداری وجود دارد.

جدول (۲): بررسی اثرات ثابت نتایج رگرسیون پایداری بانکی

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
ACS		**-.۰/۰۳			-.۰/۰۲ **	-.۰/۰۱ **	-.۰/۰۱ **	-.۰/۰۱ *	۰/۰۰ *_	*.۰/۰۲
ACI			**./۰۱۴		**./۰۲۱	*./۰۱۱	**./۰۱۴	۰/۱۹ *	۰/۱۴ *	-.۰/۰۹ *
BSIZE	**-.۰/۰۷	**-.۰/۰۲۱	**-.۰/۰۱۱	**-.۰/۰۰۱	-۰/۰۴۶ **	*-۰/۰۳۴	-۰/۰۰۲ ***	-۰/۰۰۹ **	۰/۰۲۲ *_	-.۰/۰۲۱ *
DIV	**./۰۰۷	**./۰۰۹	**./۰۰۶	**./۰۰۷	**./۰۰۱۶	*./۰۰۴	-۰/۰۰۳ ***	۰/۰۰۵ **	۰/۰۰۱ *	-.۰/۰۰۱ *
ASQ	**-.۰/۰۹۴	**-.۰/۰۸۹	**-.۰/۰۱۴	**-.۰/۰۰۶	-۰/۰۹۷ ***	*-۰/۰۲۹	-۰/۰۹۲ ***	-۰/۰۱۵ **	۰/۰۸۱ *_	-.۰/۰۹۸ *
FOR	*./۰۰۶	**./۰۰۳	**./۰۰۲	**./۰۰۴	**./۰۰۷	۰/۰۱۷ **	*./۰۰۲۴	۰/۰۱۵ *	۰/۰۰۷ **	۰/۰۰۵ **
STO	*./۰۰۳۶	**./۰۰۲۷	**./۰۰۲۱	**./۰۰۱۹	**./۰۰۲۶	۰/۰۱۲ **	۰/۰۰۱۶ **	۰/۰۰۲۴ **	۰/۰۰۱۶ **	۰/۰۰۵۵ **
NIM	*./۰۰۲۵	**./۰۰۰۷	**./۰۰۰۳	*./۰۰۱۲	**./۰۰۵۱	۰/۰۰۱۴ **	۰/۰۰۱۶ **	۰/۰۰۰۲ **	۰/۰۰۳۸ **	۰/۰۰۰۶ **

توضیحات: رگرسیون (۱) تا (۱۰) شامل داده های پانل است و با اثرات پایداری بانک تخمین زده شده است. ستون ۱ تا ۴ انواع رگرسیون را نشان می دهد. ستون ۵ تا ۱۱ به ترتیب سال های ۹۵ تا ۱۴۰۰، معناداری در حد ۵ صدم*، معناداری در حد یک صدم**

اثربخشی ویژگی های کمیته حسابرسی با مالکیت نهادی

طبق جدول ۳ اندازه کمیته حسابرسی و استقلال کمیته حسابرسی با مالکیت نهادی در ارتباط بود. به طوری که اندازه کمیته حسابرسی ارتباط منفی و استقلال کمیته حسابرسی ارتباط مثبتی با مالکیت نهادی داشت.

جدول (۳): بررسی اثربخشی کمیته حسابرسی با مالکیت نهادی با کمک رگرسیون

مالکیت نهادی										
	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
اندازه کمیته حسابرسی		**-.۰/۰۱۱			**-.۰/۰۰۷	**-.۰/۰۰۷	**-.۰/۰۰۳	*-۰/۰۰۴	*-۰/۰۰۴	*.۰/۰۰۲
استقلال کمیته حسابرسی			**./۰۰۱۶		**./۰۰۱۸	*./۰۰۱۹	**./۰۰۱۷	*./۰۰۱۹	*./۰۰۱۵	*-۰/۰۰۹

بحث

صنعت بانکداری اهمیتی حیاتی در اقتصاد ملی و جهانی دارد. بررسی اثربخشی کمیته حسابرسی با ثبات بانک می تواند اطلاعات مهمی را در اختیار قرار دهد (ماچاندو و دسیلوا، ۲۰۱۹) یافته های ما نشان داده است که اثربخشی کمیته حسابرسی رابطه مثبتی با ثبات بانک دارد و همچنین کیفیت نهادی ارتباط مثبتی با اثربخشی کمیته حسابرسی و ثبات بانک دارد. در داخل کشور پژوهش های کمی به موضوع پایداری بانک ها پرداخته اند؛ در این رابطه دیانتی نشان دادند

که بانک های خصوص نسبت به بانک های دولتی گزارشات بیشتری ارائه داده اند و اهمیت بیشتری به ز فعالیت های مسئولیت اجتماعی می دهند. همچنین عالی وندی و دارانی (۱۳۹۳) با تحلیل محتوای گزارشات پایداری بانک های ایران به این نتیجه رسید که تعداد ATM های بانک و پذیرش بانک در بورس بر گزارش مسئولیت های اجتماعی بانک تأثیرگذار است. سبحانی و همکاران (۲۰۱۲) گزارش کردند بانک هایی که گزارشات پایداری خود را در گزارشات سالانه بانک ارائه دادند. امتیاز بیشتری در همه ابعاد پایداری به جز مسئولیت در قبال محصولات کسب کردند. همچنین بانکهای اسلامی از بانکهای عمومی امتیاز پایداری بیشتری کسب کردند و همچنین بانک های جدیدتر نسبت به بانک های قدیمی تر در افشای گزارشات پایداری شرایط بهتری داشتند.

در بررسی حاضر اندازه ضریب اندازه کمیته حسابرسی منفی بود و ضریب استقلال کمیته حسابرسی با امتیاز Z مثبت بوده است این یافته نشان داده است که نشان می دهد که اندازه کمیته حسابرسی با ثبات بانک همبستگی منفی دارد در واقع کمیته های حسابرسی کوچک تر و مستقل تر هستند. این یافته با نتایج تحقیق نگوبین و دانگ (۲۰۲۰) همراستا بود. همچنین بررسی های ناجین و همکاران در سال ۲۰۲۱ نتایج مشابهی را در رابطه با اندازه و استقلال کمیته حسابرسی نشان داده است. در سال در مقابل رحمان و اوللا (۲۰۱۰) با بررسی ۳۰ بانک بنگلادش نشان دادند که بانکهای بنگلادش تمایلی به ارائه گزارشات به صورت بصری ندارند و هیچ رابطه قابل توجهی بین مشخصات بانک های مختلف و ارائه گزارشات پایداری نیز وجود ندارد. طی بررسی دیگر گزارش شد که این بانک ها امتیاز پایداری کمی گرفتند و از سوی دیگر بانکهای عمومی نسبت به بانک های اسلامی بیشتر به پایداری توجه می کنند. با این حال، نظریه نمایندگی فرض می کند که افزایش سطح مالکیت اجرایی ممکن است تأثیر نامطلوبی بر ارزش و ثبات بلندمدت بانک ها داشته باشد. بر اساس این فرض، مدیریت می تواند از نسبت بالاتر مالکیت اداری برای به حداکثر رساندن منافع شخصی خود از طریق کاهش سطح افشا استفاده کند، که این امر باعث می شود ذینفعان مرتبط به اطلاعاتی که مدیریت به آنها داده است بی اعتماد شوند و در نتیجه درجه ثبات مالی بانک ها را کاهش دهد (لاون و لوین ۲۰۰۹).

در بررسی حاضر مشخص شد که کیفیت نهادی ارتباط مثبتی با اثربخشی کمیته حسابرسی و ثبات بانک دارد. در تحقیق همراستا نورلنی و همکاران (۲۰۱۸)، بیان داشتند که نسبت بالای مالکیت نهادی می تواند انگیزه بیشتری برای مدیران بانک ها فراهم کند تا ریسک بانک هایشان را کاهش دهند و ارزش این بانک ها را به حداکثر برسانند. این بیان توسط ابی و همکاران (۲۰۱۲) پشتیبانی می شود، که شواهد تجربی را گزارش کرده اند مبنی بر اینکه مالکیت نهادی بالاتر تصمیمات مخاطره آمیز بانک ها را کاهش می دهد و سطح پایداری مالی آنها را افزایش می دهد. نتایج تحقیق شیری و همکاران (۱۴۰۲) نیز نشان می دهد که اثربخشی کمیته حسابرسی اساساً ثبات بانک را از طریق اثر تخصیص مجدد برای سود و انگیزه های حفظ نسبت های سرمایه بالاتر افزایش می دهد. علاوه بر این، رابطه بین ثبات بانک و اثربخشی کمیته حسابرسی به شدت به سلامت هر بانک و کیفیت نهادی هر کشور بستگی دارد.

علاوه بر این، مشخص شده است که میزان مالکیت اداری تأثیر مثبتی بر سودآوری و در نتیجه، ثبات مالی بخش بانکی دارد (به عنوان مثال، بلتراتی و استولز ۲۰۱۲؛ لی و سونگ ۲۰۱۳؛ وستمن ۲۰۱۱). نتایج تحقیق سرهنگی و همکاران (۱۳۹۳) نیز صحتی بر این مدعاست. نتایج تحقیق آنها حاکی از آن است که ساختار مالکیت بر پایداری سود تأثیر معنی داری دارد. تأثیر مالکیت مدیریتی و ۵ سهامدار بزرگ تر بر پایداری سود مثبت و معنی دار و تأثیر مالکیت انفرادی بر پایداری سود منفی و معنی دار است. ضمن اینکه میان مالکیت نهادی و مالکیت سهامدار بزرگ تر و پایداری سود رابطه معنی داری وجود ندارد. به عبارتی رابطه ای منفی و معنادار میان مالکان انفرادی و پایداری سود وجود دارد و این رابطه منفی، فرض اینکه افزایش مالکیت انفرادی باعث افزایش تقاضا برای سودهای با کیفیت تر و متعاقباً افزایش پایداری سود می شود را تایید نکرده و مهر تاییدی بر فرضیه رفتار فرصت طلبانه مدیران می زند. در نتیجه، می توان استنباط کرد

که افزایش مالکیت در بین اعضای هیئت اجرایی در خدمت هماهنگ کردن منافع مدیریت و سهامداران است که در نهایت منجر به ایجاد سود بیشتر و حفظ سطح بالایی از ثبات مالی در بانک ها می شود (بلتراتی و استولز، ۲۰۱۲). به طور کلی می توان گفت که اثربخشی کمیته حسابرسی می تواند از طریق افزایش عملکرد بانک و سطح سرمایه، ثبات بانک را تقویت کند. با این حال، این روابط بستگی به کیفیت نهادی در هر کشور و سطح ثبات هر بانک دارد. این مطالعه علاوه بر این به قانون گذاران و سهامداران این نتیجه را ارائه می دهد که کمیته های حسابرسی نقش مهمی در نظارت بر ریسک بانک و حفظ ثبات بانک دارند. قانون گذاران باید این نقش را هنگام طراحی مقررات بخش بانکی شفاف کنند. آنها همچنین باید به بانکها آموزش دهند تا ساختار کمیته حسابرسی مناسب را برای بهبود اثربخشی آنها اتخاذ کنند. دولتها باید به بهبود کیفیت نهادها توجه بیشتری داشته باشند. این امر می تواند به طور غیر مستقیم حاکمیت شرکتی بانک ها را کارآمدتر کند و به حفظ ثبات آنها کمک کند.

نتیجه گیری

ارزیابی تجربی نشان داد که کاهش اندازه و افزایش استقلال کمیته حسابرسی می تواند اثربخشی کمیته حسابرسی را بهبود بخشد. اثربخشی کمیته حسابرسی رابطه مثبتی با ثبات بانک دارد. همچنین اثربخشی کمیته حسابرسی می تواند با افزایش ثبات بانک ها، عملکرد بانک و سطوح سرمایه را افزایش دهد. کیفیت نهادی ارتباط مثبتی با اثربخشی کمیته حسابرسی و ثبات بانک ها دارد. البته اندازه کمیته حسابرسی ارتباط منفی و استقلال کمیته حسابرسی ارتباط مثبتی با مالکیت نهادی داشت که این نقش دو فاکتور را بر مالکیت نهادی نشان می دهد. با توجه به نتایج بررسی حاضر، مطالعات بیشتری در این رابطه به منظور شفافیت بیشتر یافته ها مورد نیاز می باشد.

منابع

- ✓ اعتمادی، حسین، باباجانی، جعفر، آذر، عادل و دیانتی دیلمی، زهرا، (۱۳۸۸)، تأثیر فرهنگ سازمانی، تمرکز مالکیت و ساختار مالکیت بر کیفیت اطلاعاتی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه علوم مدیریت ایران، شماره ۵۱، صص ۱-۲۰.
- ✓ امانی، علی، دوانی، حسین، (۱۳۸۹)، خدمات حق الزحمه و رتبه بندی حسابرسان، دنیای اقتصاد شماره ۵۲، صص ۳۵-۵۲.
- ✓ بادآورنهدی، یونس، برادران حسن زاده، رسول، بلوری، امین، محمودزاده باغبانی، سعید، (۱۳۸۹)، بررسی تأثیر ساختار مالکیت و سرمایه بر میزان هموارسازی سود شرکت های پذیرفته شده در بورس، اوراق بهادار تهران، فصلنامه حسابداری مالی، سال دوم، شماره ۸، صص ۷۵-۹۴.
- ✓ حساس یگانه، یحیی، شهریار، علیرضا، بررسی رابطه بین تمرکز مالکیت و محافظه کاری در بورس اوراق بهادار تهران، پژوهش های حسابداری مالی، سال دوم، شماره ۲، صص ۷۷-۹۴.
- ✓ خدادادی، ولی، حاجی زاده، سعید، (۱۳۹۰)، تئوری نمایندگی و حق الزحمه حسابرسی مستقل آزمون فرضیه جریانهای نقدی آزاد، پژوهش های تجربی حسابداری مالی، سال اول، شماره ۲، صص ۷۶-۹۲.
- ✓ داروغه حضرتی، فاطمه، پهلوان، زهرا، (۱۳۹۱)، رابطه بین کیفیت گزارش حسابرسی و حق الزحمه حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، حسابداری مدیریت، دوره ۵، شماره ۱۴، صص ۱۳-۲۴.

- ✓ بادآورندهی، یونس، قادری، صلاح الدین، بهشتی نهندی، رضا، (۱۳۹۲)، تاثیر شفافیت اطلاعات حسابداری بر ناکارایی سرمایه گذاری در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پژوهش ها و سیاست های اقتصادی، دوره ۲۱، شماره ۶۸، صص ۶۵-۸۲.
- ✓ عنایت پور شیاده، ابراهیم، قلی پور پاشا، مهدی، درخشان، جواد، فرقانی، ابوالقاسم، (۱۳۹۹)، تاثیر مالکیت نهادی بر ارزش و ریسک شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، چشم اندازه حسابداری و مدیریت، دوره ۳، شماره ۲۳، صص ۱۶-۲۸.
- ✓ سرهنگی، حجت، جلالی فراهانی، عباس، (۱۳۹۳)، بررسی تأثیر ساختار مالکیت بر پایداری سود شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. تحقیقات حسابداری و حسابرسی، دوره ۶، شماره ۲۴، صص ۱۱۸-۱۳۳.
- ✓ شیرینی، یحیی، رشیدی، سعید، (۱۴۰۲)، بررسی تاثیر کیفیت نهادی بر رابطه بین ساختار کمیته حسابرسی و ثبات بانک در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، نهمین کنفرانس بین المللی چشم اندازهای نوین در مدیریت، حسابداری و کارآفرینی، تهران.
- ✓ Adams, R. B., Funk, P. Beyond the glass ceiling: Does gender matter? *Manag. Sci.* 58 (2), 219–235. Altman, E.I., (1968). Financial ratios, discriminant analysis and the prediction of corporate bankruptcy. *J. Finance* 23 (4), 589–609. (2012).
- ✓ Bermpei, T., Kalyvas, A., Nguyen, T.C. Does institutional quality condition the effect of bank regulations and supervision on bank stability? Evidence from emerging and developing economies. *Int. Rev. Financ. Anal.* (2018). 59, 255–275.
- ✓ Boyd, J.H., Smith, B.D. The use of debt and equity in optimal financial contracts. *J. Financ. Intermediation* 8 (4), 270–316. Chernozhukov, V., Hansen, C., 2008. Instrumental variable quantile regression: A robust inference approach. *J. Econometrics* 142 (1), 379–398. Demirgüç-Kunt, A., Maksimovic, V., 1998. Law, finance, and firm growth. *J. Finance* (1999). 53 (6), 2107–2137.
- ✓ Dhaliwal, D., Naiker, V., Navissi, F. The association between accruals quality and the characteristics of accounting experts and mix of expertise on audit committees. *Contemporary Account. Res.* (2010). 27 (3), 787–827.
- ✓ Dwumfour, R.A. Explaining banking stability in Sub-Saharan Africa. *Res. Int. Bus. Finance* 41, 260–279. Fama, E.F., Jensen, M.C., (1983). Separation of ownership and control. *J. Law Econ.* 2017. 26 (2), 301–325.
- ✓ Kaufmann, D., Kraay, A., Mastruzzi, M. Governance Matters VIII: Aggregate and Individual Governance Indicators 1996-2008. The World Bank. Levine, (2009). R., 1998.
- ✓ The legal environment, banks, and long-run economic growth. *J. Money, Credit Bank.* 596–613. Machado, J.A., Silva, J.S. Quantiles via moments. *J.* (2019). *Econometrics* 213 (1), 145–173.
- ✓ Mollah, S., Zaman, M. Shari'ah supervision, corporate governance and performance: conventional vs. Islamic banks *J. Bank.* (2015). *Finance* 58, 418–435.
- ✓ Nguyen, Q.K. Ownership structure and bank risk-taking in ASEAN countries: a quantile regression approach. *Cogent Econ.* (2020). *Finance* 8 (1), 1809789.
- ✓ Nguyen, Quang Khai. Audit Committee Structure, Institutional Quality, and Bank Stability: Evidence from ASEAN Countries. *Finance Research Letters.* (2021). 46. 102369..
- ✓ Niederle, M., Vesterlund, L. Do women shy away from competition? Do men compete too much? *Q. J. Econ.* (2007). 122 (3), 1067–1101.
- ✓ Viin Hu & Bert Scholtens. "Corporate Social Responsibility Policies of Commercial Banks in Developing Countries," *Sustainable Development*, John Wiley & Sons, Ltd., (2014). vol. 22(4), pages 276-288.

- ✓ Weber, Olaf, The Sustainability Performance of Chinese Banks: Institutional Impact. (2016). 202-2031.
- ✓ Abdi M, Homayoun S, Kazemi Oloum M. Investigating the Effect of Audit Committee Characteristics on Sustainability Reporting Level. aapc (2020); 5 (9) :335-369.